

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El text pertany a l'obra *Els bessons*, anomenada també *Els Menecmes* a partir del nom dels dos protagonistes. L'autor és Plaute (Sàrsina, circa 250 aC – Roma, 184 aC), el dramaturg que va assolir més èxit a l'antiga Roma.

Els bessons és una comèdia de doble, basada en l'equívoc que provoca la identitat entre dos dels protagonistes. El personatge del *Prologus* ens informa que l'acció es desenvolupa a la ciutat grega d'Epidamne i avança la línia argumental bàsica per tal d'afavorir que el lector no es perdi entre els embolics de la trama: un mercader de Siracusa s'embarca cap a Tarent amb un dels seus fills bessons de set anys per anar a mercat i deixa l'altre bessó amb la mare. A Tarent el nen perd de vista el pare entre la gentada aplegada als jocs que casualment s'hi celebren i un mercader d'Epidamne que era per allí l'agafa i se l'emporta cap a casa seva. El pare de l'infant mor de desesperació a Tarent. Les notícies del rapte del bessó i de la mort del pare arriben a Siracusa i l'avi dels bessons, en record del raptat, li canvia el nom al net que li queda, de manera que tots dos germans es diuen Menecme. El mercader d'Epidamne adopta el bessó raptat com a fill seu i, quan mor, deixa el noi casat i hereu d'una gran riquesa (Menecme I). La comèdia comença que acaba d'arribar l'altre bessó (Menecme II) a Epidamne en cerca del germà després d'haver recorregut mig món. En relació a l'acció dramàtica s'ha de destacar que cada germà protagonitza la seva, de manera que hi ha un doble argument: el del Menecme II (el de Siracusa) que cerca el seu germà bessó a Epidamne i, dins d'aquest, el del Menecme I (el d'Epidamne) que roba un mantell a la seva dona per regalar-lo a l'amant. El mantell serà l'element de convergència de les dues trames. El text proposat correspon al moment de reconeixement entre els dos germans: es troben a escena, Menecme I, sortint de casa de l'amant, Eròcia, i Menecme II, acompanyat del seu esclau Messenió, que ja ha tingut tracte amb Menecme I, pensant-se que ajudava el seu amo.

Els bessons és una comèdia corresponent al subgènere de les *fabulae palliatae*, que reben el seu nom del *pallium* o mantell dels grecs, ja que eren comèdies romanes que conservaven l'ambientació grega dels seus models, les obres de la Comèdia Nova àtica: l'acció se situava en alguna ciutat grega (a *Els bessons* és Epidamne) i els seus personatges eren grecs. Plaute és el primer autor de la literatura llatina que conrea la *fabula palliata* exclusivament. Els autors romans de *palliatae*, com Plaute o Terenci, creaven les seves comèdies a partir d'una obra grega concreta (*imitatio*), però també hi barrejaven escenes preses d'altres obres del mateix gènere (*contaminatio*). Plaute a *Els bessons* sembla que té com a model fonamental una obra del comediògraf grec Posidip titulada Ὅμοιοι (*Els iguals*). Les *palliatae* comencen amb un pròleg, on s'explica l'argument de l'obra, i són dividides en cinc actes, en els quals es barregen les escenes parlades, les recitades i les cantades. L'obra solia acabar amb l'epileg i el *plaudite* dirigit al públic. Els personatges de les *palliatae* són estereotipats (*senex*, *adulescens*, *seruus*, *parasitus*, *matrona*, *meretrix*, etc.). En el cas de *Els bessons* de Plaute el paper típic d'*adulescens* el representen tots dos germans; el de *senex*, l'ancià que és sogre de Menecme I (el raptat). Els dos Menecmes tenen, cadascun, els seus esclaus: Messenió és el *seruus* lleial i assenyat de Menecme II i el Raspallot, el *parasitus* que viu a l'esquena de Menecme I. Quant al repartiment femení, la dona de Menecme I encarna el personatge tipus de la matrona i l'Eròtica, l'amant de Menecme I, el de la *meretrix*. Els arguments també són molt semblants: giren entorn dels embolics amorosos de joves *adulescentes* que generalment es veuen ajudats i encoberts per algú que resol amb astúcia el conflicte. L'objectiu de les *palliatae*, per tant, era el d'entretenir i la diversió, en mans d'un mestre de la comicitat com Plaute, el romans la tenien assegurada.

Hi ha 21 comèdies atribuïdes sense discussió a l'autoria de Plaute, entre elles, a més a més de *Els bessons*, són particularment conegudes *El soldat fanfarró*, *Amfitrió*, *La comèdia de l'olla* o *Les Baquis*.

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

L'urbanisme romà seguia un model determinat, les característiques principals del qual són degudes a l'empremta de les civilitzacions etrusca i grega.

És d'origen etrusc el traçat dels dos carrers principals en creu orientats en direcció nord-sud, *Cardo Maximus* (4), i est-oest *Decumanus Maximus* (3). Així mateix, els rituals religiosos que calia fer abans de construir una ciutat eren un llegat etrusc: primerament es prenien els auguris per saber si els déus eren favorables; després un sacerdot dibuixava un solc amb una arada per indicar els límits de la nova ciutat. El solc delimitava el *pomerium*, el perímetre protegit pels déus, sobre el qual es construïen les muralles.

La quadrícula que es formava de carrers paral·lels al *Cardo Maximus* (*cardines*) i carrers paral·lels al *Decumanus Maximus* (*decumani*) amb parcel·les o illes de cases, *insulae* (9), rectangulars té el seu origen en el traçat ortogonal de les colònies de la Magna Grècia. Aquest tipus de traçat urbanístic s'anomena "hipodàmic", a partir del nom de l'arquitecte grec Hipòdam de Milet, que va ser qui el sistematitzà.

La planta d'una ciutat es completava amb el fòrum (5), una gran plaça situada normalment a l'encreuament del *Cardo Maximus* i del *Decumanus Maximus*. Per defensar la ciutat s'hi bastia una muralla (1) tot al voltant. La fortificació es reforçava amb torres de vigilància (2). A cada extrem dels dos carrers principals hi havia una porta, de manera que l'accés al recinte de la ciutat es podia fer per quatre vies.

El fòrum era l'element principal de la ciutat. Era un gran espai a l'aire lliure, generalment rectangular i envoltat de porxos. Constituïa el centre de tota l'activitat de la ciutat (política, comercial, religiosa o de lleure).

Al fòrum s'aixecaven els principals edificis de la ciutat: hi havia el temple més important, la cúria, el centre administratiu de la ciutat, i la basílica, que tenia un doble ús: comercial (era un lloc de reunió per fer negocis) i judicial (hi havia un tribunal per administrar justícia). La major part dels edificis públics com temples i basíliques, però sobretot els destinats al lleure, teatres (6), amfiteatres (7), termes (8), etc., eren construïts pels notables més rics de les ciutats provincials, que així aconseguien prestigi i popularitat entre els seus conciutadans.